

Járműinformatika

Bevezetés

2021/2022. tanév, II. félév

Dr. Kovács Szilveszter

E-mail: szkovacs@iit.uni-miskolc.hu

Informatika Intézet 107/a.

Tel: (46) 565-111 / 21-07

Autó elektronika az 1970-es években

- Gyújtás
- Óra
- Rádió

Napjaink autó elektronikája

Kényelmi eszközök:

- Navigáció
- Szórakoztatás
- Kommunikációs rendszerek
- Központi zár
- Szabályozott belső világítás
- Riasztó
- Tolatóradar és kamera

Biztonság:

- Légzsák
- ABS (antilock braking system)
- Szervókormány
- Menetsatbilizáló (ESP - Electronic Stability Program)

Elektronikus motor vezérlés

Kibocsátás csökkentés, katalizátor

A jövő autó elektronikája

Új megoldások:

- Navigáció
- Szórakoztatás
- Kommunikációs rendszerek

Kényelem és biztonság:

- Lopás védelem
- Intelligens kulcs
- Ütközés előrejelzés
- Vezető nélküli navigáció

Integrált erőátviteli rendszer

Vezetékes (by wire) fék és kormányzás

A szoftverek szerepe az autóiparban

- **A szabályzó és vezérlő rendszerek 30-100%-a már ma is elektronikus**
- **Gyorsan növekszik az elektronika aránya**
  - luxus járművek esetén a költségek 35%-a
  - egy átlagos autó esetében 12% - 20%
- **Az elektronikus rendszerek használata döntő versenyelőnyt jelenthet**
- **A fokozott biztonság szempontjából kritikus lehet**

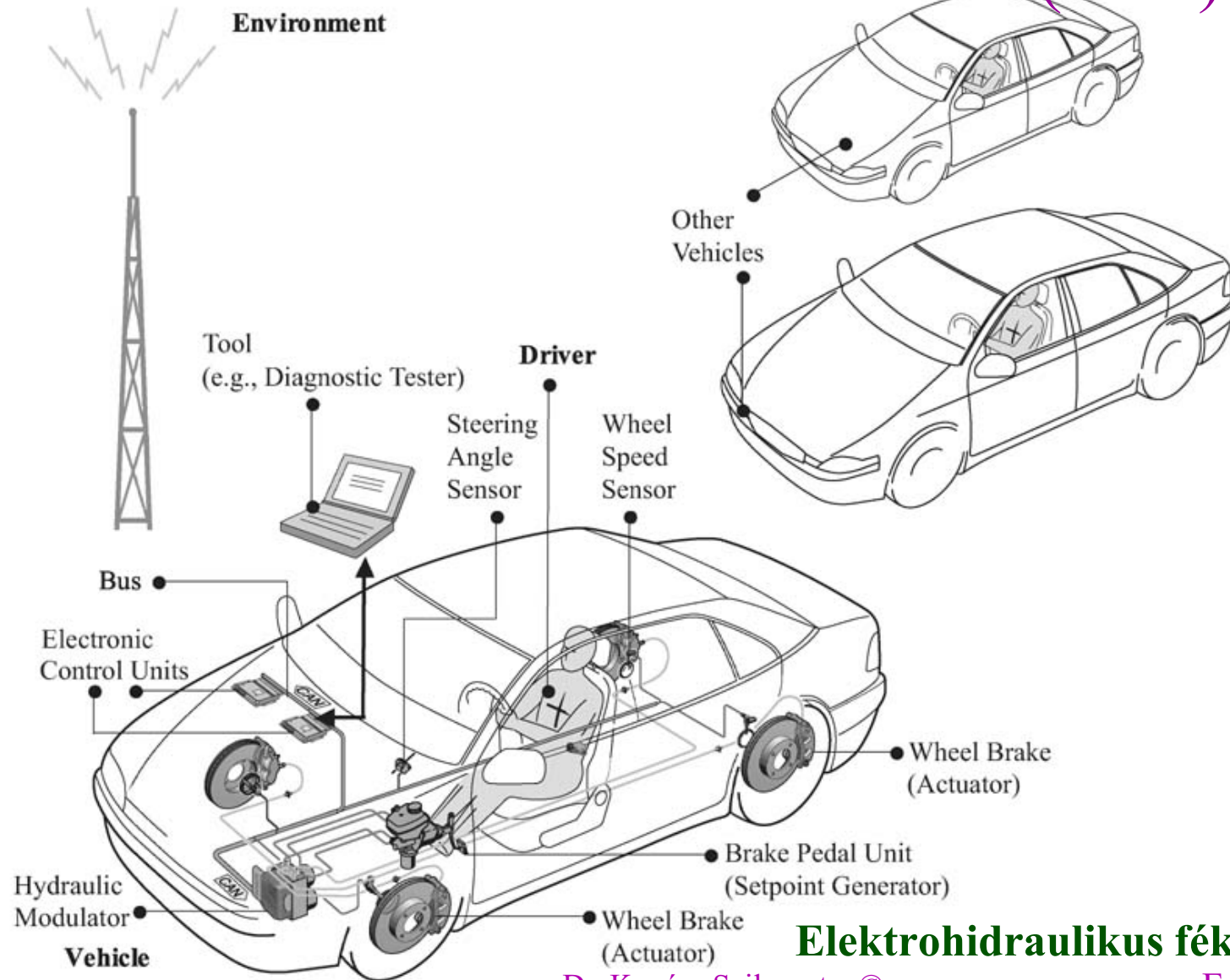
Az informatika szerepe az autóiparban

VW Phaeton

- 61 hálózatra kötött ECU (electronic control unit)
- 3 buszrendszer + optikai busz + kiegészítő busz
- 2500 jel 250 CAN (Controller Area Network) üzenetfajtában
- Több mint 50 MB memória
- Több mint 2000 alkatrész
- Több mint 3800m kábel

Jármű-vezető-környezet rendszer példa: Bosch Sensotronic brake control (SBC)

Elektrohidraulikus fék rendszer

Dr. Kovács Szilveszter ©

E. 1. / 7.

Jármű-vezető-környezet rendszer példa:

Bosch Sensotronic brake control (SBC)

Az elektrohidraulikus fék rendszer funkciói:

- fékrásegítő, ABS (antilock braking system (ABS)), ESP (electronic stability program).

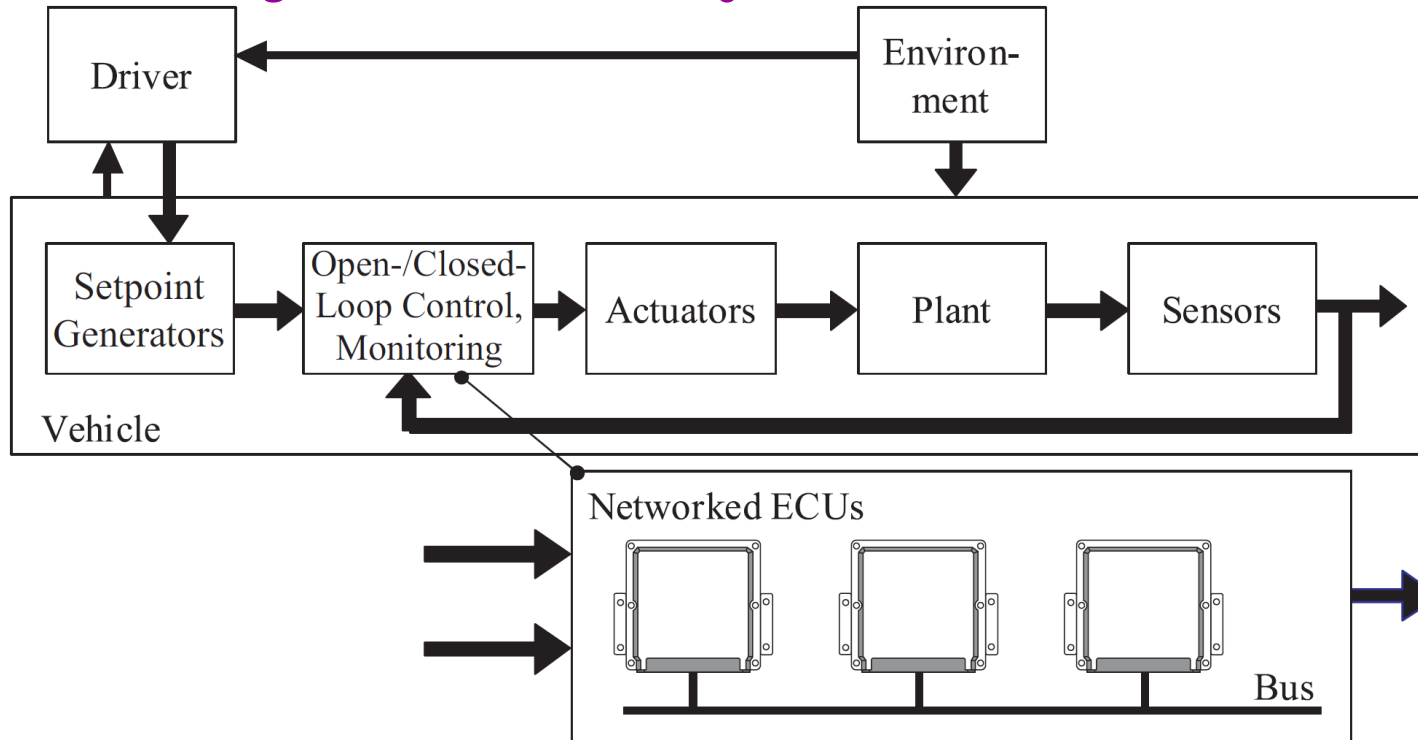
A vezető megnyomja a fékpedált, amit fék pedál egység érzékel,

- a jelet elektronikusan elküldi az ECU-nak (electronic control unit)
- amit az *alapjelként* vesz, majd a többi *szenzor* jelével együtt, mint pl.
- a kormányzög állás jel, a kerék forgási sebesség jel alapján
- kiszámítja azokat a kimenő értékeket, amiket azután
- elektronikusan elküld a kerekek fék erejét szabályozó hidraulikus modulátornak, melyek hatással vannak a *jármű irányíthatóságára*,
- azaz a *szabályozott rendszerre*, ez esetben a fékek a *beavatkozó szervek*.

A folyamat több egymással CAN buszon keresztül kommunikáló ECU-t érinthet (lehetne egy is – implementációs kérdés).

Vegyük észre, hogy a *kisodródást gátló rendszer* (traction control system) így a *motor szabályzó* és a *fékrendszer* együttműködésével jön létre.

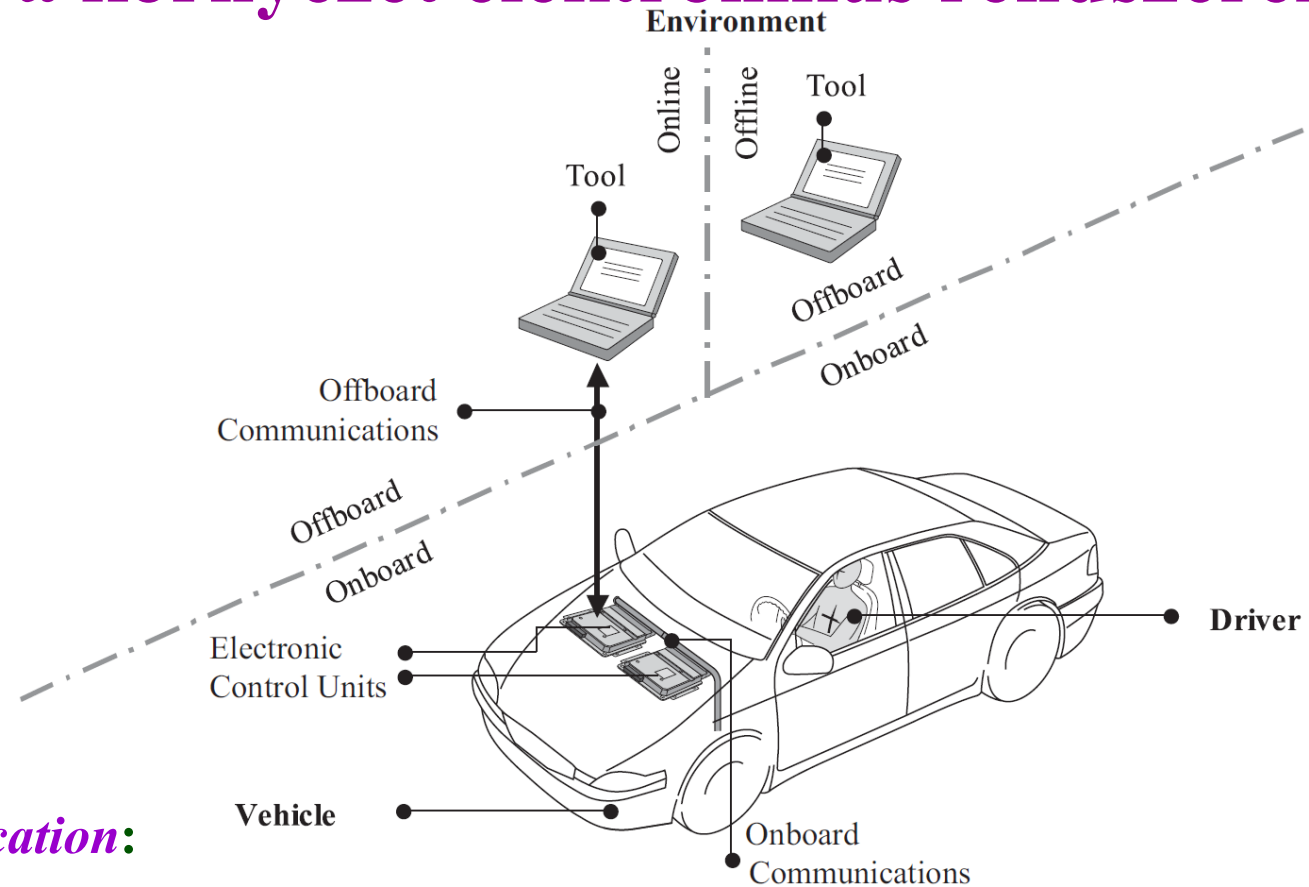
A jármű irányító rendszere

Irányítás: nyílt hurkú (hatásláncú) vezérlés, zárt hurkú szabályozás:

- **Alapjel (referencia) generátor, szenzor (érzékelő), aktuátor (beavatkozó)**
- **A szabályozott szakasz (rendszer - plant) az, amit irányítani kívánunk.**
- **Az ECU-k a szabályzó algoritmust implementálják (beágyazott rendszerek).**
- **A vezető és a külső környezet egy magasabb szintű vezető-jármű-környezet rendszert alkotnak**

A jármű és a környezet elektronikus rendszerei

Onboard communication:

- járművön belüli kommunikáció – *onboard interface, onboard functions*

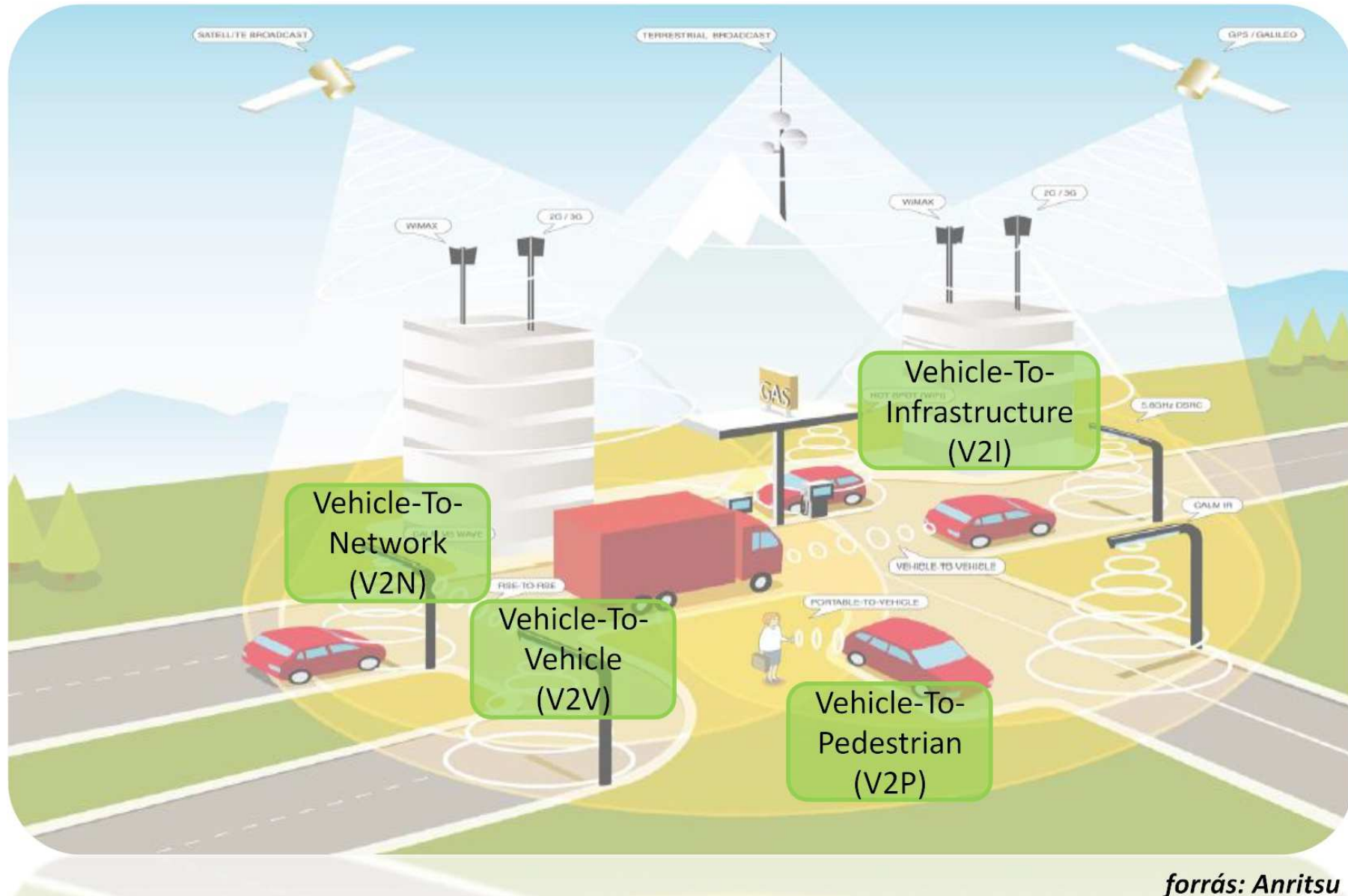
Offboard communication:

- jármű és a környezet eszközei között – *offboard interface, offboard functions*

Online – működés közbeni végrehajtás (synchronized execution)

Offline – működéstől független végrehajtás (unsynchronized execution)

Hálózatba kapcsolt járművek: V2X kommunikáció

forrás: Anritsu

V2X kommunikáció

- **ütközés figyelmeztető jelzés**
- **torlódás figyelmeztető jelzés**
- **út jelzők, parkolási hely előrejelzése**
- **EV töltő állomás elérhetősége**
- **kanyarsebesség figyelmeztető jelzés**
- **holtér figyelmeztető jelzés**
- **sebesség határ figyelmeztető jelzés**
- **megkülönböztetett jelzésű jármű jelzése**
- **baleset, kerékpáros, gyalogos, lassú jármű figyelmeztető jelzése**
- **térkép frissítése, hírek letöltése**
- **igény szerinti forgalmi információ**
- **időjárási figyelmeztetés**
- **élő telemetria**

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

0. SAE szint	Nincs automatizáltság
Definíció	A humán járművezető végez minden vezetési műveletet folyamatosan. A jármű teljes mértékben emberi irányítás alatt áll.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Humán járművezető
Vezetési környezet figyelése	Humán járművezető
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	-
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	-

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

1. SAE szint	Gépjárművezetés támogatása
Definíció	A gépjárművezetés-támogató rendszer a kormányzási vagy a fékezési/gyorsítási műveletet átveheti, ill. segítheti a biztonságosabb működtetést. Mindemellet a jármű teljes mértékben emberi irányítás alatt áll.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Humán járművezető és automata rendszer
Vezetési környezet figyelése	Humán járművezető
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	Humán járművezető
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	Egyes vezetési módok

ADAS (Advanced Driver Assistance System)

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

2. SAE szint	Részleges automatizáltság
Definíció	A gépjárművezetés-támogató rendszer vagy rendszerek a kormányzási és a fékezési/gyorsítási műveleteket egyszerre átvehetik, ill. segíthetik a biztonságosabb működtetést. Mindemellett a jármű teljes mértékben emberi irányítás alatt áll.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Humán járművezető és automata rendszer
Vezetési környezet figyelése	Humán járművezető
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	Humán járművezető
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	Egyes vezetési módok

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

3. SAE szint	Feltételes automatizáltság
Definíció	Az automata járművezető-rendszer irányítja az összes dinamikus vezetési műveletet feltételezve, hogy szükség esetén a humán járművezető megfelelően reagál egy beavatkozási kérésre vagy át tudja venni a vezetési műveleteket.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Automata rendszer
Vezetési környezet figyelése	Automata rendszer
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	Humán járművezető
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	Egyes vezetési módok

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

4. SAE szint	Magas szintű automatizáltság
Definíció	Az automata járművezető-rendszer irányítja az összes dinamikus vezetési műveletet, még akkor is, ha a humán járművezető nem megfelelően reagál egy beavatkozási kérésre.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Automata rendszer
Vezetési környezet figyelése	Automata rendszer
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	Automata rendszer
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	Egyes vezetési módok

Önvezető autó automatizáltsági szintek

SAE (Society of Automotive Engineers) International 2014 szabvány

5. SAE szint	Teljes automatizáltság
Definíció	Az automata járművezető-rendszer irányít minden dinamikus vezetési műveletet folyamatosan. Minden (a humán járművezető által is kezelhető) út-, illetve környezeti körülményt képes kezelni. A jármű ember nélkül is közlekedhet.
Kormányzás, gyorsítás/lassítás	Automata rendszer
Vezetési környezet figyelése	Automata rendszer
A dinamikus vezetési műveletek átvétele az automatikus rendszerek teljesítményének visszaesése esetén	Automata rendszer
Az automata rendszer képessége a vezetési módokat tekintve	Minden vezetési mód

Felhasznált irodalom

- **Jörg Schäuffele, Thomas Zurawka:**
Automotive software engineering: principles, processes, methods, and tools, ISBN-10 0-7680-1490-5
- **Technische Universität Braunschweig, Institute for Programming and Reactive Systems,**
„Software Engineering für Software im Automobil”
előadás fóliák:
<https://www.tu-braunschweig.de/ips/teaching/archive/ws11-12/ase>
- **https://hu.wikipedia.org/wiki/önvezető_autó**